

OPETUS- JA KULTTUURIMINISTERIÖ

Tilannekuva toisen asteen koulutuksista ja toimenpide- ehdotuksia

Ylijohtaja Petri Lempinen
Lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen osasto (LAMOS)
4.5.2023

OPETUS- JA KULTTUURIMINISTERIÖ

Ammatillinen koulutus

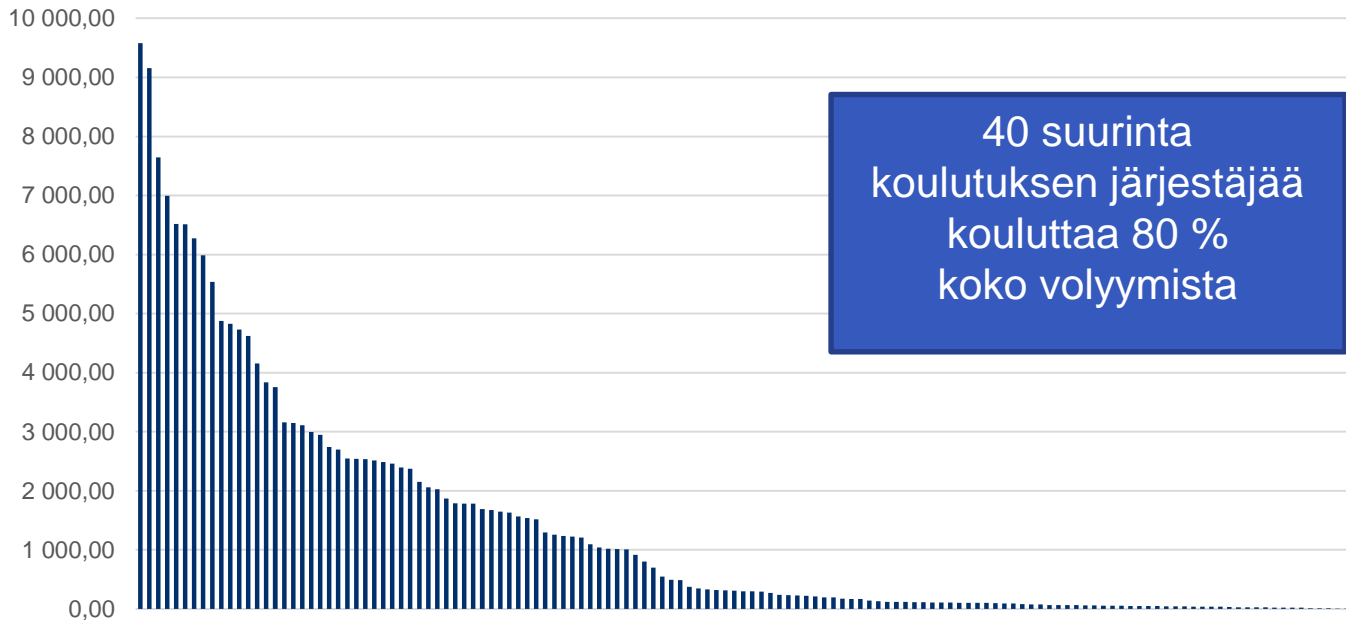
Ohjaus- ja säätely

- Laki ammatillisesta koulutuksesta + asetukset
- OKM myöntää ammatillisen koulutuksen järjestämisluvan, jossa määrätään tutkinnot ja koulutukset, joita saa järjestää sekä ensisijainen toiminta-alue, tutkintokielet ja muut tehtävät.
- OKM myöntää suoritepäätöksellä yleiskatteisen valtionosuusrahoituksen, jonka puitteissa koulutuksen järjestäjä päättää omasta toiminnastaan ja koulutustarjonnastaan.
- 160 ammatillista tutkintoa, joihin OPH määrää valtakunnalliset tutkinnon perusteet.

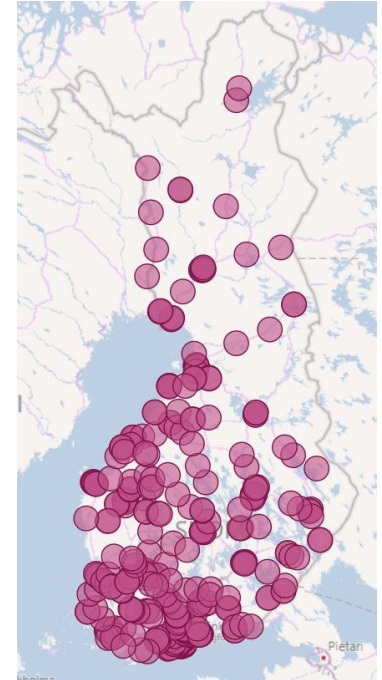
Ammatillisen koulutuksen järjestäjät

- Yhteensä 136 koulutuksen järjestäjää, joista kuntia 8, kuntayhtymiä 33, yksityisiä 94 ja valtio-omisteisia 1

Ammatillisen koulutuksen järjestäjät v 2022 opiskelijavuositoteuman mukaan

Ammatillisen koulutuksen järjestäjien toimipisteet 2022

Ammatillisen koulutuksen rahoitus 2018-2023

- Ammatillisen koulutuksen rahoitus on vuoden 2023 talousarviossa noin 2,1 miljardia euroa.
- Rahoitus on kasvanut vuodesta 2018 noin eli 20 %.
- Pysyvät määrärahalisäykset ovat vuoden 2024 tasossa yhteensä 82,4 miljoonaa euroa.
- Määräaikaisia tai kertaluonteisia määrärahalisäyksiä vuosien 2019-2024 aikana on tehty yhteensä lähes 500 miljoonaa euroa.

Rahoituksen määräytymisestä

- Valtion talousarviossa ammatillisen koulutuksen määräraha myönnetään euroina ja tavoitteellisina opiskelijavuosina.
- Ammatillisen koulutuksen järjestäjälle myönnetään ennen varainhoitovuoden alkua tehtävällä päätöksellä perusrahoitusta (70%), suoritusrahoitusta (20%) ja vaikuttavuusrahoitusta (10%).
- Perusrahoituksen ja suoritusrahoitukseen kohdistuu noin 43 kerrointa, jotka tunnistavat kustannuseroja tai tasaavat kustannuksia.
- Perusrahoitus myönnetään tavoitteellisina opiskelijavuosina, joiden minimi määrätään koulutuksen järjestämisluvassa.

Ammatillisen koulutuksen opiskelijamäärät

Vuosi	2018	2019	2020	2021	2022
Kalenterivuoden opiskelijamäärä	310 035	317 835	313 413	324 849	322 542
Koko tutkinto	276 909	264 882	262 011	270 756	270 894
Tutkinnon osa/osia	42 087	64 059	63 540	67 170	64 236
Tutkinnon osaa pienempi kokonaisuus	237	1 137	2 271	3 708	3 786
Keskimääräinen päiväkohtainen opiskelijamäärä	189 063	188 868	194 754	204 120	202 584
Koko tutkinto	172 002	165 324	167 529	174 273	174 144
Tutkinnon osa/osia	16 971	23 040	26 127	28 182	27 120
Tutkinnon osaa pienempi kokonaisuus	90	504	1 098	1 662	1 320
Uudet opiskelijat	116 808	134 685	131 379	135 006	131 520
Koko tutkinto	93 900	93 885	95 661	97 974	96 006
Tutkinnon osa/osia	24 792	42 642	37 281	38 472	36 843
Tutkinnon osaa pienempi kokonaisuus	93	558	828	1 071	1 560

Ammatillisen koulutuksen tutkinnot ja osaamispisteet

Vuosi	2018	2019	2020	2021	2022
Tutkintojen määrä	80 054	71 752	65 430	68 160	67 496
Osaamispisteiden määrä	13 049 069,5	13 109 732,5	12 196 528,8	13 307 053,7	12 932 999,8
Osuus osaamispisteistä, joissa opiskelijalla tavoitteena pelkän tutkinnon osan/osien suorittaminen	4,3 %	5,9 %	7,0 %	7,7 %	7,7 %
Osaamispisteet per opiskelijavuosi	77,3	76,4	69,0	72,1	70,2

- Koulutukseen osallistuminen on kasvanut, mutta suoritettujen tutkintojen määrä on laskenut vuodesta 2018
- Osin tämä johtuu pelkän tutkinnon osan tai osia suorittavien opiskelijoiden osuuden kasvusta
- Kuitenkin myös opiskelijavuosikohtainen osaamispisteiden määrä on laskenut

Oppisopimuskoulutus

- Oppisopimuksena voi suorittaa koko tutkinnon tai osan tutkinnosta.
- Ammatillisen koulutuksen reformin yhteydessä oppisopimuskoulutusta vahvistettiin mm. rahoituksellisesti.
- Nykyisin noin viidesosa ammatillisen koulutuksen volyymista toteutuu oppisopimuskoulutuksena.

Lähtökohta hallituskaudelle

- Suomessa on laaja ja tutkintokeskeinen ammatillisen koulutuksen tarjonta, josta huolimatta työelämä kohtaa osaaja- ja työvoimapulan. Perustutkinnon suorittaneista noin 15 % jää työttömäksi.
- Koulutustarjonnasta päättää koulutuksen järjestäjä järjestämislupansa ja saamansa rahoituksen sekä toiminta-alueensa koulutuskysynnän perusteella.
- Ammatillinen koulutus pääosin aikuiskoulutusta (2/3). Vetovoima nuorten (peruskoulun päättävät) parissa laskenut ja lukion suosio kasvanut.
- Hajanainen ja sisäisesti erilainen järjestäjäverkko, johon alueellisesti eriytyvä väestökehitys tulee vaikuttamaan. Järjestäjäverkossa rajapintoja mm. vapaaseen sivistystyöhön ja taiteen perusopetukseen.

Lähtökohtia 2

- Ammatillisen koulutuksen rahoitus on noussut. Osa rahoituksen noususta on toteutunut kohdistettuina määräaikaisina lisäyksinä.
- Rahoituksen kasvaessa opiskelijamäärät ovat kasvaneet, mutta tutkintojen määrä on laskenut vuodesta 2018
- Osin tämä johtuu pelkän tutkinnon osan tai osia suorittavien opiskelijoiden osuuden kasvusta, mutta opiskelijavuosikohtainen osaamispisteiden määrä on laskenut.
- Oppisopimuskoulutuksena toteutuu noin 1/5 ammatillisesta koulutuksesta.

Lähtökohtia 3

- Koulutuksen järjestäjäverkkoa, järjestämislupasäätelyä ja rahoitusmallia tulee arvioida kokonaisuutena.
- Hajanainen järjestäjä rakenne ei kykene vastaamaan työvoiman saatavuuden ja väestökehityksen haasteisiin.
- Koulutuksen nykyinen säätely on byrokraattista eikä se ole saavuttanut sille asettuja tavoitteita.
- Koulutuksen painopisteiden muutokset vaativat rahoituksellisia kannusteita.
- On arvioitava tarve kohdennettuihin toimiin, jotta osaajapulaan tai yhteiskunnan toimintojen kannalta osaamistarpeisiin (huoltovarmuus) voidaan vastata.

Esityksiä

- Opetuksen ja ohjauksen vahvistaminen sekä laadunhallinnan kehittäminen
- Oppimisen tuen ja opinto-ohjauksen vahvistaminen
- Erityisen tuen ja erityisopetuksen selkiyttäminen ja kehittäminen
- Vahvojen koulutuksen järjestäjien rakentaminen ja sääntelyn keventäminen
- Ammattitutkinnot, erikoisammattitutkinnot ja tutkinnon osat jatkuvaan oppimisen.
- Rahoitusjärjestelmän kehittäminen
- Tilauskoulutuksen mahdollistaminen EU/ETA-alueella.

OPETUS- JA KULTTUURIMINISTERIÖ

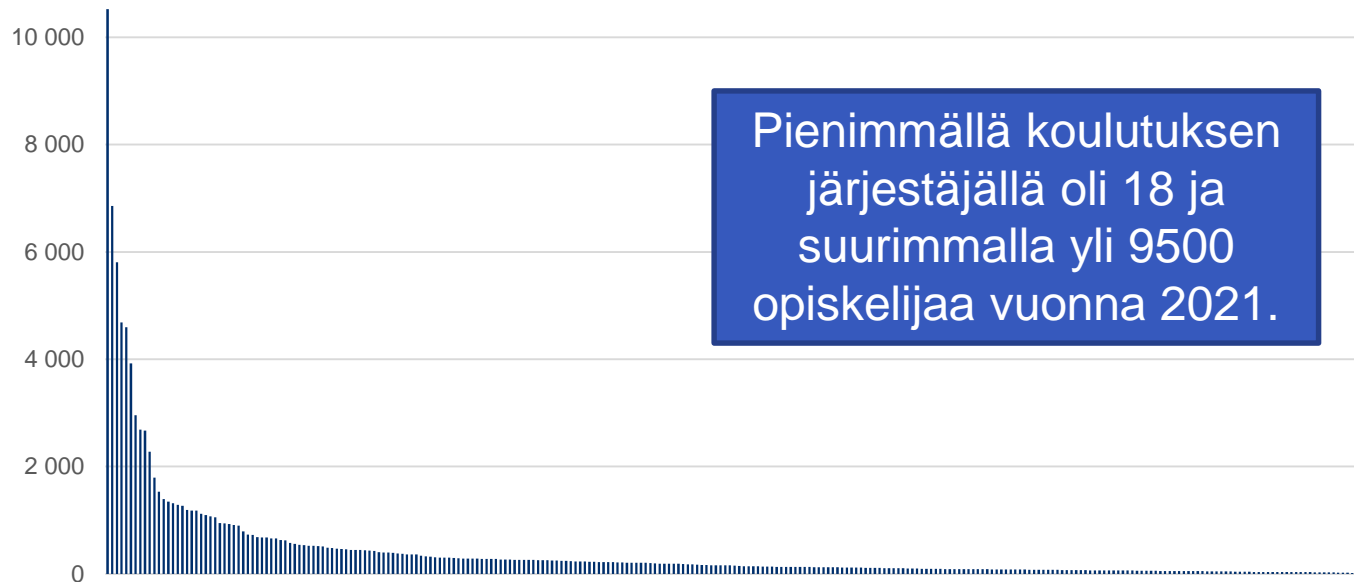
Lukiokoulutus

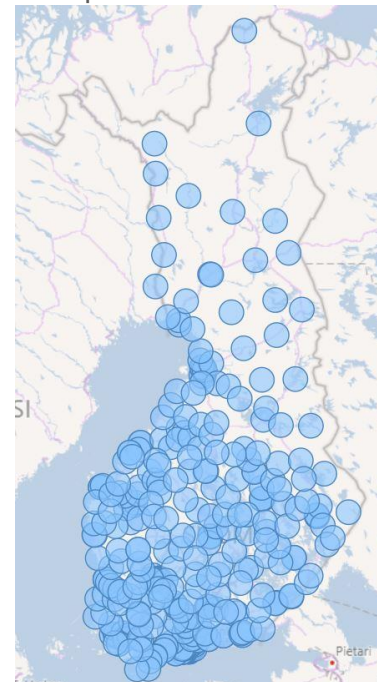
Lukiokoulutuksen järjestäjät

- Yhteensä 268 koulutuksen järjestäjää, joista kuntia 217, kuntayhtymiä 6, yksityisiä 35, valtio-omisteisia 3 ja yliopistojen harjoittelukouluja 7

Lukiokoulutuksen järjestäjät 20.9.2022 opiskelijamäärän mukaan

Lukiokoulutuksen järjestäjien toimipisteet 2022

Lukiokoulutuksen yksikköhinnat ja rahoitus

Vuosi	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Lukiokoulutuksen arviomääräraha	603 543 000 €	600 513 000 €	637 003 000 €	666 355 000 €	739 336 000 €	803 302 000 €
Keskimääräinen yksikköhinta per opiskelija	6 070,92 €	5 906,12 €	6 305,48 €	6 578,07 €	7 157,74 €	7 630,82 €
Nuorten yksikköhinta euroa/opiskelija	6 106,64 €	5 935 44 €	6 341,68 €	6 652,01 €	7 195,27 €	7 195,27 €
Aikuisten yksikköhinta euroa/opiskelija	3 801,31 €	3 749,85 €	3 934,66 €	4 097,66 €	4 357,05 €	4 357,05 €

Vuonna 2021 lukiokoulutuksen järjestäjien toteutuneet kustannukset olivat 117 miljoonaa euroa valtionosuusrahoitusta suuremmat, mikä vastaa opiskelijaa kohden 1 169 euroa.

Määrärahoissa mukana kuntien rahoitusosuus

Rahoitusperusteista

- Keskimääräinen yksikköhinta vuonna 2023 on 7 630,82 euroa opiskelijaa kohden. Keskimääräisestä yksikköhinnasta vähennetään vuosittain 996,13 euroa, mistä muodostuu noin 100 miljoonan euron leikkaus.
- Koulutuksen järjestäjän rahoituksen laskentaperusteina ovat lukiokoulutuksen järjestäjälle määriteltävä opiskelijakohtainen yksikköhinta sekä lukiokoulutuksen järjestäjän opiskelijamäärä.
- Yksikköhintaa korotetaan, jos koulutuksen järjestäjän opiskelijoiden lukumäärä on alle 200 ja toisen kerran, jos se on alle 60 opiskelijaa (ns. pienten lukioiden lisä). Vuonna 2023 korotetun yksikköhinnan sai 162 yhteensä 268 koulutuksen järjestäjästä. Alle 60 opiskelijaa on 52 lukiokoulutuksen järjestäjällä ja 61-200 opiskelijaa yhteensä 101 koulutuksen järjestäjällä.
- Yksikkökustannus oli keskimäärin noin 5 000 euroa suurempi niillä koulutuksen järjestäjillä, joiden opiskelijamäärä oli alle 200 kuin niillä, joiden opiskelijamäärä oli yli 200.
- Koulutuksen järjestäjän yksikköhintaa voidaan korottaa myös erityisen koulutustehtävän perusteella ja/tai muusta erityisestä syystä (harkinnanvarainen korotus). Lukiokoulutuksen kokonaisrahoituksesta kohdennetaan 1,44 prosenttia lukion erityisen koulutustehtävän lisärahoitusta ja niihin mahdollisesti liittyvien valtakunnallisten kehittämistehtävien järjestämiseen. Erityisen koulutustehtävän rahoituksen suuruus oli vuonna 2023 noin 13 miljoonaa euroa.

Lukiokoulutuksen opiskelijamäärät

Vuosi	2018	2019	2020	2021	2022
Tilastopäivän 20 9 opiskelijamäärä	114 570	117 486	120 585	118 095	113 541
Nuorten oppimäärä	93 042	95 400	98 061	99 327	99 819
Aikuisten oppimäärä	7 575	7 743	7 593	6 960	6 309
Ulkomainen tutkinto	1 758	1 902	1 995	2 055	2 064
Aineopiskelija	14 235	15 084	16 368	13 056	7 362
Uudet opiskelijat	41 748	49 248	48 759	42 348	39 426
Nuorten oppimäärä	34 929	39 087	38 232	36 654	36 528
Aikuisten oppimäärä	30	45	36	39	36
Ulkomainen tutkinto	579	738	741	759	759
Aineopiskelija	6 513	9 816	10 122	5 073	2 193
Ylioppilastutkinnon suorittaneet	30 873	29 604	29 904	30 453	(tieto puuttuu)

Lukiot kevään 2023 yhteishaussa

- Kevään 2023 yhteishaussa lukioihin haki ensisijaisesti 35 180 hakijaa, mikä oli noin 800 enemmän kuin viime vuonna. Koko maassa oli tarjolla noin 39 250 lukiopaikkaa, joista noin 2 760 on ruotsinkielisissä koulutuksissa.
- Kaikista perusopetuksen päättävistä hakijoista 54 % haki ensisijaisesti lukioon.
- Ensisijaisten hakijoiden määrä ylitti aloituspaikkojen määrän 77 lukiossa ja alitti 264 lukiossa. Ensisijaiset paikat ja hakijat menivät tasan 5 lukiossa.
- Alle 50 hakijaa oli 164 lukioon ja alle 10 hakijaa 28 lukioon.

Lähtökohtia hallituskaudelle

- Opiskelijoiden hyvinvointi ja jaksaminen edellyttävät toimia.
- Hajanainen järjestäjäverkko on ongelmassa väestökehityksen kanssa. Kunnan sijaan järjestäminen voisi olla seudullista tai alueellista.
- Pienten lukioiden yksikkökustannukset ovat korkeita ja vievät rahoitusta suuremmilta järjestäjiltä.
- Pienten lukioiden ylläpitäminen opiskelijamäärien vähentyessä tulee rasittamaan ko. kuntien taloutta.

Esityksiä

- Opetuksen ja ohjauksen vahvistaminen sekä laadunhallinnan kehittäminen
- Oppimisen tuen ja opinto-ohjauksen vahvistaminen
- Lukiokoulutuksen toimintakyvyn ja saavutettavuuden varmistaminen
- Ulkomaalaisten opiskelijoiden tuonti lukiokoulutukseen
- Englanninkielisen ylioppilastutkinnon toteuttaminen
- Lukiodiplomien suorittamisen laajentaminen
- Lukio-opintojen laajentaminen vankiloissa
- Yo-tutkinnon tekninen uudistaminen ja suullisen kokeen sisällyttäminen

OPETUS- JA KULTTUURIMINISTERIÖ

Tutkintokoulutukseen valmentava koulutus (TUVA)

TUVA-koulutuksen järjestäminen ja rahoitus

- TUVA-koulutus perustuu OKM:n myöntämään järjestämislupaun, joka voidaan myöntää ammatillisen koulutuksen, lukiokoulutuksen tai yksityiselle perusopetuksen järjestäjälle. Kunnat voivat järjestää vapaaehtoisesti TUVA-koulutusta ilman järjestämislupaa, jos TUVA-koulutuksen tarve ei ole pysyvä.
- Järjestämisluvassa määrätään, minkä koulutusmuodon yhteyteen TUVAn järjestämislupa myönnetään ja koulutuksen rahoitus määräytyy tämän mukaan. TUVA-koulutuksen rahoitus määräytyy sen mukaan, minkä koulutusmuodon yhteyteen järjestämislupa on myönnetty.
- Toistaiseksi opiskelijoista noin 92 % on ollut ammatillisen koulutuksen, 6 % perusopetuksen ja 3 % lukiokoulutuksen rahoituksen piirissä.
- TUVA-koulutuksen järjestäjiä on 90 ja 1.8.2023 alkaen 91. Kunnat voivat hakea TUVA-järjestämislupaa ammatillisen koulutuksen tai lukiokoulutuksen järjestäjänä.

Opiskelijat

- Perusopetuksen vuonna 2022 päättäneistä opintojaan jatkoi TUVA-koulutuksessa 5,2 %.
- TUVA-koulutukseen osallistuu myös muita kuin perusopetuksen päättäneitä. Oppivelvollisten osuus TUVA-opiskelijoista oli 61 % syksyllä 2022.
- Elokuusta 2022 helmikuuhun 2023 välisenä aikana TUVA-koulutukseen osallistui 9561 henkilöä, joista suomenkielisiä oli 62 %, ruotsinkielisiä 1% ja muun kielisiä 37 %. Äidinkieliä oli yli 90, mutta suurimmat ryhmät olivat ukrainan (6 %), arabian (5 %) ja venäjän (5 %) kielet.
- TUVA-koulutuksessa oppivelvollisista 17 % oli muun kuin suomen- tai ruotsinkielisiä, mutta yli 18-vuotiaista muun kielisiä oli 61 %.

Esityksiä

- Selvitetään TUVA-koulutuksesta saadut kokemukset ja lainsäädännön toimivuus mukaan lukien järjestäjäverkko sekä vaikeimmin vammaisten koulutusmahdollisuudet.
- Uudistetaan lainsäädäntöä tarpeen mukaan siten, että se yhdenmukaistaa opiskelijoiden saamia palveluita ja tukee koulutuksen järjestäjien yhteistyötä eri koulutusmuotojen kesken.
- Yhtenäistetään TUVA-koulutuksen rahoitus kolmen rahoitusmallin mukaisesta rahoitukseksi omaksi kokonaisuudekseen.